

**Міністерство освіти і науки України
Рада молодих учених Уманського НУС**

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ
УЧЕНИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ПРАЦІВНИКІВ**

**Сільськогосподарські, економічні, біологічні,
технічні та загальноосвітні науки**

Умань – 2022

виготовлення томатопродуктів (томат-паста, кетчуп), консервування, заморожування, в'ялення. Сорт занесений до Реєстру сортів рослин України у 2014 р.

Сорт *Ювілейний* – середньоранній, вегетаційний період від масових сходів до початку дозрівання складає 106–108 діб. Рослина за типом розвитку – детермінантна, висотою 65–70 см, формує значну листову поверхню. Листок – середній за розміром, двічі перистий, помірного зеленого забарвлення, з помірною глянсуватістю та пухирчатістю. Суцвіття – просте (в основному одна гілка). Фасціація першої квітки суцвіття – відсутня. Квітконіжка – без відокремлюючого шару. Плоди – оберненояйцеподібної форми (індекс плода – 1,3), за досягання – червоні, масою 100–120 г, кількість камер – 2–3. Лежкість і транспортабельність плодів добрі. Вміст в плодах розчинної сухої речовини становить 5,9–6,0 %, цукру – 3,3–3,6 %, аскорбінової кислоти – 22,3–22,8 мг/100 г. Урожайність плодів за умов зрошення – 85–95 т/га, товарність – 94–98 %. Усі сорти томата рекомендуються для вирощування у відкритому ґрунті в зонах Степу і Лісостепу України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Косенко Н. П., Бондаренко К. О., Погорелова В. О. Наукові досягнення лабораторія овочівництва Інституту зрошеного землеробства: історія і підсумки. *Зрошене землеробство: міжвід. темат. наук. зб.* Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. Вип. 72. С. 83–88.
2. Самовол А. П., Монтвид П. Ю., Корниенко С. И., Жученко А. А., Выродова А. П. Нетрадиционные методы селекции овощных и бахчевых видов растений. Київ: Аграрна наука, 2014. 95 с.
3. Кобиліна Н. О., Люта Ю. О., Косенко Н. П., Бондаренко К. О., Погорелова В. О. Спосіб добору гомеостатичних джерел високої адаптивності для селекції помідора їстівного в умовах зрошення. Патент на корисну модель 138083, Україна, МПК А01 Н 01/04. заявл. 25.03.2019; опубл. 25.11.2019. Бюл. №22.

ОЦІНКА АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ В УМОВАХ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Тетяна КОСТЮКЄВИЧ, кандидат географічних наук
Андрій РИБАЧОК, здобувач рівня вищої освіти
Одеський державний екологічний університет

З усіх зернобобових культур соя є найбільш цінною культурою. За вмістом життєво необхідних речовин у зерні соя не має собі рівних. Висока цінність сої

визначається насамперед великим вмістом повноцінного білка, який за амінокислотним складом наближається до білків тваринного походження і добре засвоюється людиною і тваринами. Має значення також те, що головний протеїн сої здатний при закисанні згортатися, що дає змогу виготовляти з насіння і бобів велику кількість різноманітних продуктів харчування. Причому медичною наукою встановлено, що в продуктах харчування із сої є антисклеротичні речовини, що особливо важливо для людей старшого і похилого віку.

Соя важлива технічна культура. Вона займає перше місце у світовому виробництві харчової рослинної олії, яку використовують у їжу і яка є сировиною для виробництва понад однієї тисячі різних видів харчових продуктів. Із сої виготовляють лаки, фарби, мило, пластмасу, клей, штучні волокна.

Як кормову культуру її використовують у годівлі тварин у вигляді макухи, соєвого шроту, дерті, молока, білкових концентратів, зеленого корму, сіна, силосу, соломи. Цінними концентрованими кормами є соєва макуха із вмістом до 47 % і шрот, який містить понад 45 % білка. За амінокислотним складом вони не поступаються м'ясному й рибному борошну. Задовільним кормом (для овець, кіз) є полова й солома сої. До того ж, вона є одним із кращих попередників у сівозмінах сільськогосподарських культур.

Соя має вагоме агротехнічне значення. У процесі вегетації її рослини поліпшують фізичні та хімічні властивості ґрунту, підвищують його родючість. Соя не потребує внесення мінерального азоту, оскільки на 60–70 % забезпечує себе цим елементом завдяки симбіозу з бульбочковими бактеріями. Більше того, після її збирання залишається у ґрунті від 40 до 80 кг/га легкодоступного азоту, який використовується рослинами наступних у сівозміні культур. Отже, соя є одним із кращих попередників для зернових, кормових та інших культур.

В роботі розглядаються агрометеорологічні умови вирощування сої на території Херсонської області на прикладі станції Херсон за період 1995–2018 рр.

За походженням соя – рослина теплого мусонного клімату, де сформувалися відповідні генетичні основи вимог її до факторів життя і, насамперед, високі потреби до кількості тепла і вологи. Соя – теплолюбна рослина з тривалим вегетаційним періодом. Для формування доброго врожаю насіння необхідна сума активних (>10 °С) температур 1700–1900 °С для середньостиглих сортів і 3000–3200 °С для пізньостиглих. Біологічний мінімум температури для сої дорівнює 10°С, але в окремі фази він різний. Більше тепла рослини потребують у фазі цвітіння, зав'язування бобів і формування насіння.

Сіяти сою потрібно, коли ґрунт добре прогріється і на глибині загортання насіння середньодобова температура становитиме 11–12 °С, адже за нижчих температур насіння практично не проростає, а сходи пошкоджуються навіть незначними весняними заморозками.

В умовах станції Херсон сою сіють у середньому на початку травня (10 травня). Перші сходи з'являються через днів (19 травня). В середньому сума активних температур за цей період становить 169 °С. Середня температура повітря за період – 16,9 °С. Опади характеризуються великою мінливістю за роками, в середньому за період сівба–сходи це значення становить 11 мм. Запаси продуктивної вологи в метровому шарі ґрунту на дату сівби становлять близько 100 мм.

Поява бокових пагонів в середньому за розглянутий період спостерігається в першій декаді червня (10 червня). Тривалість періоду сходи–поява бокових пагонів в середньому становить 22 дні. Сума активних температур за цей період становить 439 °С. Середня температура повітря за період – 20,0 °С, сума опадів – 25 мм.

Початок цвітіння сої залежить від сортових особливостей. У скоростиглих сортів цвітіння починається з появою 5–6 листка, тобто на початку галуження рослин, (через 14–20 днів після сходів), а у пізньостиглих – через 30–40 і більше днів після сходів. Цвітіння сої розтягнуте в часі, тривалість його залежить від сортових особливостей і погодних умов.

Початок цвітіння в районі станцій Херсон спостерігається наприкінці червня (24 червня). Тривалість періоду поява бокових пагонів–початок цвітіння в середньому становить 14 днів. Сума активних температур за цей період становить 310 °С. Середня температура повітря за період – 22,1 °С, сума опадів – 24 мм.

Перші боби з'являються в першій декаді липня (7 липня), тривалість періоду початок цвітіння – поява бобів в середньому становить 13 днів. Сума активних температур за цей період становить 294 °С. Середня температура повітря за період – 22,6 °С, сума опадів – 37 мм.

У середньому досягання припадає на кінець другої декади серпня (20 серпня). Тривалість періоду поява бобів – досягання в середньому становить 44 дні. Сума активних температур за цей період становить 1086 °С. Середня температура повітря за період – 24,7 °С, сума опадів – 57 мм.

У цілому за період вегетації сої в районі станції Херсон середня температура повітря становить 22,3 °С, сума активних температур становить 2298 °С. Тривалість періоду – 103 дні, сума опадів – 154 мм.

Згідно розрахунків посіви сої в умовах станції Херсон отримують достатньо тепла. Однак вологозабезпеченість цієї зони для сої надзвичайно низька, за вегетаційний період в середньому випадає лише 154 мм опадів, а лімітуючим фактором цієї зони є вода. Тому одержання сталих високих урожаїв тут можливе лише в умовах штучного зрошення.